

Київський університет імені Бориса Грінченка
Університетський коледж

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Ю.Б. Жильцов
« _____ » 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ

для студентів

спеціальності 231 Соціальна робота
освітнього рівня молодший спеціаліст
освітньої програми Соціальна педагогіка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	1149/19
(підпис)	(прізвище, ініціали)
« _____ »	20 19 р.

Київ – 2019

Розробник: Тарасюк А.Ю., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Тарасюк А.Ю., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

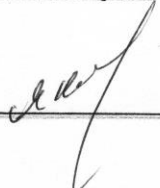
Голова циклової комісії (Н.К. Бурдіна)

Робочу програму перевірено
«30» серпня 2019 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

 (З.Л. Гейхман)

Заступник директора
з навчальної роботи

 (Я.В. Карлінська)

Пролонговано:

на 20 ___/20___ н.р. _____ (_____), «__» ___ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___/20___ н.р. _____ (_____), «__» ___ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___/20___ н.р. _____ (_____), «__» ___ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20 ___/20___ н.р. _____ (_____), «__» ___ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання (денна)
Вид дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60 год
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістовних модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	36
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	20
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» є розкриття теоретико-методологічних основ соціально - правового захисту особистості; характеристика реалізації державної політики України у сфері соціально-правового захисту особистості.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи соціально - правового захисту особистості» є опанування знань з основ теорії права, правового регулювання та правового виховання особистості; усвідомлення концепції прав людини; аналіз функціонування системи забезпечення прав дітей та сімей з дітьми в Україні на різних рівнях; розкрити зміст законів та інших нормативних актів у сфері соціально-правового захисту дітей, молоді та сімей; виробити в студентів уміння використовувати положення нормативних документів у сфері захисту прав клієнтів; вивчити, проаналізувати й узагальнити досвід соціально-педагогічного захисту особистості; набути навичок організації соціально-правової діяльності у різних соціальних інститутах.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти такими предметними **компетентностями**:

- розрізняти структуру та організаційно-правові форми прав людини на соціальне забезпечення на соціальний захист, юридичні механізми їх забезпечення;
- аналізувати сучасні тенденції в сфері державного забезпечення соціальних прав;
- визначати рівень відповідності законодавства України стандартам у сфері соціального захисту;
- знати особливості діяльності закладів соціального захисту різних категорій населення;

- надавати своєчасну і повну юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- знаходити і аналізувати необхідні нормативно-правові і підзаконні акти, враховувати зміни, доповнення, поправки до статей законів України, що забезпечують право на соціальний захист, соціальне забезпечення.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» студент:

- тлумачить норми Конституції України щодо захисту особистості;
- називає та пояснює основні поняття курсу: права дитини, права людини, ювенальна юстиція, особисте життя, право на захист, кримінальне провадження, біженець, члени сім'ї військовослужбовців; грамотно їх використовує;
- надає юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- знає, називає, пояснює права, які має дитина у сімейних правовідносинах;
- розкриває порядок захисту прав особистості у кримінальному процесі та визначає підстави участі у ньому соціального педагога;
- визначає причини та підстави набуття особою статусу біженця, називає та характеризує його права та обов'язки;
- визначає та охарактеризує статус трудового мігранта, його права та обов'язки;
- визначає права та обов'язки осіб, які є членами сім'ї військовослужбовців.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовний модуль 1. Права дитини: основні поняття та інституції.							
Тема 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення	4	2		-	-	-	2
Тема 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	8	2	2	-	-	2	2
Тема 3. Методи реалізації прав дитини	4	2		-	-		2
Тема 4. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція	10	2	2	-	-	2	4
Модульний контроль 1	2						
Разом	28	8	4	-	-	4	10
Змістовний модуль 2. Права дитини в різних сферах життєдіяльності.							
Тема 5. Особисті немайнові права дитини	6	2		-	-	2	2
Тема 6. Майнові права дитини	6	2	2	-	-		2
Тема 7. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин	6	2		-	-	2	2
Тема 8. Право на працю	6	2	2	-	-		2
Тема 9. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців	6	2	2	-	-		2
Модульний контроль 2	2						
Разом	32	10	6	-	-	4	10
Всього за курс	60*	18	10	-	-	8	20

* із врахуванням МКР

Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Загальні засади аграрного права.

Лекція 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення (2 год)

Виникнення і походження поняття «права дитини». Співвідношення понять «права дитини» та «права людини». Основні принципи прав дитини. Зв'язок та взаємодія юридичних та моральних норм у системі захисту прав дитини.

Основні поняття: права дитини, права людини, принципи.

Основна література: 1,3. Додаткова література: 1.

Лекція 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини (2 год.)

Юридична сутність і засади прав дитини. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини. Суб'єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини). Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.

Основні поняття: суб'єкт реалізації права, моральні принципи, закони та підзаконні акти.

Основна література: 1,3. Додаткова література: 1, 2.

Семінар 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини (2 год.)

Лекція 3. Методи реалізації прав дитини (2 год.)

Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.

Основні поняття: метод, форма, охоронно-захисна функція, порушення права.

Основна література: 1,2. Додаткова література: 1, 5.

Лекція 4. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція (2 год.)

Становлення міжнародного права в галузі прав людини та дитини. Міжнародні стандарти в галузі прав людини та дитини. Міжнародні документи в галузі захисту прав людини, ратифіковані Україною. Вплив міжнародних стандартів на законодавчу систему України. Відповідність законодавства України міжнародним стандартам. Повноваження та функції міжнародних суб'єктів та організацій по захисту прав дитини під егідою ООН (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Комітет з прав дитини). Інститут омбудсменів. Процедури, що застосовуються для забезпечення поваги прав дитини. Поняття ювенальної юстиції. Можливість її застосування в Україні.

Основні поняття: міжнародні стандарти, ООН, омбудсмен, міжнародні суб'єкти.

Основна література: 1. Додаткова література: 1,3.

Семінар 2. Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція (2 год.)

МОДУЛЬ II. ПРАВА ДИТИНИ В РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Лекція 5. Особисті немайнові права дитини (2 год.)

Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини. Поняття життєвих потреб та законних інтересів в галузі особистісних прав дітей. Політичні права дитини. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток. Права особистості на охорону здоров'я. Право на освіту. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти. Право на спілкування та особисте життя.

Основні поняття: немайнове право, життєва потреба, освіта, спілкування, особисте життя.

Основна література: 2. Додаткова література: 1,5.

Лекція 6. Майнові права дитини (2 год.)

Право власності. Дитина і власність: потреби і дієздатність в їх задоволенні. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю.

Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.

Основні поняття: власність, дієздатність, правоздатність, житло, нерухомість.

Основна література: 2, 3. Додаткова література: 1,5.

Семінар 3. Майнові та немайнові права дітей (2 год.)

Лекція 7. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин (2 год.)

Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована. Права дитини при затриманні\арешті. Звинувачення: порушення, проступок, злочин. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх. Права дитини під час слідства та судового процесу. Покарання дитини. Реабілітація та ресоціалізація. Вік, з якого настає відповідальність.

Основні поняття: затримання, арешт, судовий процес, вік, слідство, покарання, реабілітація, ресоціалізація.

Основна література: 1, 3. Додаткова література: 1,5.

Лекція 8. Право на працю (2 год.)

Право на працю. Способи реалізації дитиною права на працю. Вимоги до організації праці неповнолітніх за КЗпП. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір. Прояви порушень права дітей на працю. Методи контролю за умовами праці неповнолітніх. Гарантії молодим працівникам. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.

Основні поняття: право на працю, кодекс законів про працю, трудові відносини, трудовий договір, угода, порушення права на працю.

Основна література: 2, 3. Додаткова література: 4,5.

Семінар 4. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю (2 год.)

Лекція 9. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців (2 год.)

Армія за контрактом: особливий вид трудових відносин. Законодавча база України щодо захисту прав військовослужбовців. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

Поняття трудової міграції, основні її напрямки в Україні. Соціально-побутові ризики в сім'ях трудових мігрантів, способи їх вирішення. Соціальні (психолого-педагогічні, економічні, правові) проблеми дітей трудових мігрантів. Організація соціальної підтримки (супроводу, патронату, обслуговування) дітей із сімей трудових мігрантів.

Легальне та нелегальне біженство. Порядок подання та оформлення статусу біженця. Відміна у правах і обов'язків дорослих членів сім'ї біженців та неповнолітніх. Діти-біженці як особлива категорія об'єктів соціально-педагогічної роботи. Суб'єкти реалізації їх прав та порядок взаємодії.

Основні поняття: армія, члени сімей військовослужбовців, міграція, мігрант, трудовий мігрант, біженець.

Основна література: 1, 3. Додаткова література: 1,5.

Семинар 5. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів (іспит)

5.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	5	5
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	66	-	68
Максимальна кількість балів:		134			
Розрахунок коефіцієнта:		2,23			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	5
2	Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	5
3	Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.	5

4	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.	5
5	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	5
6	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	5
	Разом:	30 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3.Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

1. Тестування – завдання 1-10, що передбачають вибір одного варіанта відповіді, оцінюються в 1 бал (всього – 10 балів).
2. Практична частина – відповідь на теоретичне питання – 5 балів (всього – 10 балів); вирішення практичної ситуації – 5 балів.

6.4.Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення семестрового контролю екзамен у 8 семестрі

Умова допуску – виконання всіх видів практичних завдань з дисципліни і отримання від 35 до 60 балів за семестр.

Форма проведення екзамену – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 30 балів

Виконання тестових завдань – 10 балів

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Виникнення і походження поняття «права дитини».
2. Співвідношення понять «права дитини» та «права людини».
3. Основні принципи прав дитини.
4. Зв'язок та взаємодія юридичних та моральних норм у системі захисту прав дитини.
5. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини.
6. Суб'єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України.
7. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини).
8. Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.
9. Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції.
10. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини.
11. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами.
12. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.
13. Становлення міжнародного права в галузі прав людини та дитини.
14. Міжнародні стандарти в галузі прав людини та дитини.
15. Міжнародні документи в галузі захисту прав людини, ратифіковані Україною.
16. Вплив міжнародних стандартів на законодавчу систему України. Відповідність законодавства України міжнародним стандартам.
17. Повноваження та функції міжнародних суб'єктів та організацій по захисту прав дитини під егідою ООН (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Комітет з прав дитини).
18. Інститут омбудсменів.
19. Процедури, що застосовуються для забезпечення поваги прав дитини.
20. Поняття ювенальної юстиції. Можливість її застосування в Україні.
21. Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини.
22. Політичні права дитини.
23. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток.
24. Права особистості на охорону здоров'я.
25. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти.
26. Право на спілкування та особисте життя.
27. Дитина і власність: потреби і дієздатність в їх задоволенні.
28. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло.
29. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю.
30. Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації.
31. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.
32. Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована.
33. Права дитини при затриманні\арешті.
34. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх.
35. Права дитини під час слідства та судового процесу.
36. Покарання дитини.
37. Реабілітація та ресоціалізація.
38. Способи реалізації дитиною права на працю.
39. Вимоги до організації праці неповнолітніх за КЗпП.
40. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір.
41. Прояви порушень права дітей на працю.
42. Методи контролю за умовами праці неповнолітніх.
43. Гарантії молодим працівникам.
44. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.
45. Законодавча база України щодо захисту прав військовослужбовців.
46. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

47. Поняття трудової міграції, основні її напрямки в Україні.
48. Соціально-побутові ризики в сім'ях трудових мігрантів, способи їх вирішення.
49. Соціальні (психолого-педагогічні, економічні, правові) проблеми дітей трудових мігрантів.
50. Організація соціальної підтримки (супроводу, патронату, обслуговування) дітей із сімей трудових мігрантів.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 60 год., лекції – 18 год., семінарські заняття - 10 год., самостійна робота – 20 год., індивідуальні заняття – 8 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модуль	Модуль 1.						Модуль 2.							
Тема модуля	Права дитини: основні поняття та інституції.						Права дитини в різних сферах життєдіяльності.							
Лекції	1	2		3	4		5	6		7	8		9	
Дати														
Теми лекцій	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.		Методи реалізації прав дитини.	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.		Особисті немайнові права дитини.	Майнові права дитини.		Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	
Теми семінарських занять			Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.			Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.			Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.		Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	
Поточний контроль							Контрольна робота							Контрольна робота
Підсумковий контроль	Екзамен													

8. Рекомендована література

Законодавчі акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – ст. 356.
3. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №25-26. – ст.131.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – ст. 205.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. - №51. – ст. 1122.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013. - №9-10, №11-12, №13. – ст.88.
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – ст. 492.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 35-36, № 37. – ст.446.
9. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. - № 30. – ст. 42.
10. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2002. - № 10. – ст. 70.
11. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. - №16. – ст.146.
12. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 42. – ст. 213.
13. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05 лютого 1993 // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 16. – ст. 167.
14. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 6. – ст.147.
15. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 02 червня 2005. // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 26. – ст.354.
16. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 01.12.1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №1. – ст.2.
17. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1991. – №25. – ст. 283.
18. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 р. – Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 21. – ст.252.
19. Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» від 16 листопада 2000 р. // Відомості Верховної Ради – 2001. – № 1. – ст. 2.
20. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 02 червня 2005. // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 26. – ст.354.
21. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1993. – №5.

Основна

1. Основи соціально-правового захисту особистості : навчальний посібник / уклад. Г. В. Бондаренко. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – 108 с.;
2. Капська, А. Й. Соціальна робота : навч. посібник / А. Й. Капська. – К. : Слово, 2011. – 400 с.;

3. Ковчина І. Основи соціально-правового захисту особистості [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. "соціальний педагог" / [І. М. Ковчина] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - 296 с.
4. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності соціальний педагог / за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 297 с.

Допоміжна

1. Ковчина І. М. Актуальні проблеми соціально-правового захисту населення [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціалізації "Соціально-правовий захист населення" / І. М. Ковчина, М. В. Черненко, І. Ю. Радчук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 115 с.
2. Карпачова Н.І Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. До 20-річчя ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини. – К., 2010. – 230 с.
3. Бурак В. Я. Питання самозахисту трудових прав і законних інтересів працівників у проекті Трудового кодексу/ В.Я. Бурак // Соціальне право України: науковий збірник / Чернігівський державний технологічний університет. Українська асоціація фахівців трудового права. – Чернігів.: Чернігівський державний технологічний університет, 2013. - №4 – С. 72-82.
4. Правове регулювання соціального обслуговування населення в сучасних умовах: проблеми теорії та практики: монографія / В.О. Гончаров, С.М. Прилипко, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко; За наук. ред. проф. Ярошенка О.М. – Харків: Юрайт, 2012. – 312 с.

9. Додаткові ресурси:

1. Всесвітній Рух в Інтересах дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalmovementforchildren.org>
2. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicef.org/protection/index.ptmi>
3. Інформація про становище дітей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
4. Права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hotreferats.ru>
5. Правові аспекти дитячої безпритульності: український та міжнародний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kcws.kharkov.ua/matusevich.html>